

Warszawa, dnia 10.10.2012 r.

**Grupa Posłów
na Sejm RP
Klubu Poselskiego
Ruch Palikota**

**Szanowna Pani
Ewa Kopacz
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej
Polskiej**

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. oraz na podstawie art. 32 ust. 2 Regulaminu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy :

**- o zmianie ustawy Kodeks Wyborczy z dnia 5 stycznia 2011 roku
(Dz.U.2011 nr 21 poz.112 z późn. zm)**

Na podstawie art. 34 ust. 1 Regulaminu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy posła Artura Dębskiego .

Ustawa
z dnia..... 2012 roku

o zmianie ustawy Kodeks Wyborczy z dnia 5 stycznia 2011 roku
(Dz. U. 2011 nr 21 poz. 112 z późn. zm)

Art. 1. W ustawie Kodeks Wyborczy z dnia 5 stycznia 2011 roku (Dz. U. 2011 nr 21 poz. 112 z późn. zm) wprowadza się następujące zmiany;

1) W art. 211:

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„Na liście osób kandydujących obowiązuje zasada, według której połowę liczby wszystkich osób kandydujących stanowią kobiety, a połowę mężczyźni. W przypadku nieparzystej liczby osób kandydujących liczba kobiet i mężczyzn nie może się różnić więcej niż o jedną osobę.”

b) Dodaje się § 3a w następującym brzmieniu:

„Na liście kandydatów miejsca oznaczone numerami „1” i „2” zostają obsadzone przez osoby różnej płci. Zasadę tę stosuje się odpowiednio do każdej kolejnej dwójki osób umieszczonych na liście.”

2) W art. 425:

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„Na liście, o której mowa w § 2 punkt 2 obowiązuje zasada, według której połowę liczby wszystkich osób kandydujących stanowią kobiety, a połowę mężczyźni. W przypadku nieparzystej liczby osób kandydujących liczba kobiet i mężczyzn nie może się różnić więcej niż o jedną osobę.”

b) Dodaje się § 3a w następującym brzmieniu:

„Na liście kandydatów miejsca oznaczone numerami „1” i „2” zostają obsadzone przez osoby różnej płci. Zasadę tę stosuje się odpowiednio do każdej kolejnej dwójki osób umieszczonych na liście.”

3) W art. 457 dodaje się § 2a w następującym brzmieniu:

„Na liście kandydatów miejsca oznaczone numerami „1” i „2” zostają obsadzone przez osoby różnej płci.”

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Uzasadnienie:

Celem przedmiotowej nowelizacji jest zmiana trzech artykułów Kodeksu Wyborczego, zmierzająca do wprowadzenia sprawiedliwych i skutecznych mechanizmów konstruowania list wyborczych w wyborach do Sejmu (art. 211) oraz w wyborach samorządowych na poziomie rad gmin (art. 425) i rad powiatów (art. 457).

Zaproponowana modyfikacja zmierza do zastąpienia dotychczasowego systemu kwotowego zasadą parytetu pod względem płci oraz wprowadzenia naprzemienności umieszczania kandydatów i kandydatek na listach wyborczych.

Jest to kolejny krok w kierunku pełnej realizacji przepisu art. 33 Konstytucji RP, który stanowi, że „kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym” oraz zasady państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, o których mowa w art. 2 Konstytucji, a także zwiększenia szans na pełną implementację zasady równego traktowania pod względem płci.

Wprowadzenie parytetu płci na listach wyborczych jest ponadto uzasadnione co najmniej równym udziałem kobiet w procesie rozwoju ekonomiczno-społecznego, zarówno całego kraju, jak i poszczególnych wspólnot terytorialnych. Zachowanie równych proporcji w reprezentacji między kobietami i mężczyznami ma zwłaszcza znaczenie w organach władzy państwowej, gdzie zapadają najistotniejsze dla obywateli decyzje. Tylko poprzez znaczący udział kobiet w składzie tych organów, ich doświadczenie życiowe, perspektywa i priorytety znajdą odzwierciedlenie w procesach decyzyjnych.

Projektowana nowelizacja zakłada osiągnięcie powyższego celu poprzez wprowadzenie dwóch równolegle obowiązujących zasad:

1. 50 % udziału kobiet i mężczyzn na listach wyborczych,
2. takiej konstrukcji list wyborczych, by w każdej kolejnej dwójce osób kandydujących znajdowali się jedna kobieta i jeden mężczyzna.

Dopiero te obie zasady obowiązujące łącznie zapewnią faktyczną równość kobiet i mężczyzn w życiu politycznym. Potwierdzają to doświadczenia zgromadzone podczas ostatnich wyborów parlamentarnych w 2011 roku. Były to pierwsze wybory, w których obowiązywała zasada kwot na listach wyborczych, wprowadzona ustawą Kodeks Wyborczy z dnia 5 stycznia 2011 roku. Wtedy to zagwarantowano na listach wyborczych kwotę 35 % miejsc dla każdej płci, pod sankcją odmowy rejestracji listy. Nie ustanawiano jednak zasady, w myśl której miejsca na listach powinny być rozdzielane naprzemiennie, zgodnie z zasadą równości kobiet i mężczyzn.

Praktyka podczas wyborów z 2011 roku pokazała, że partie polityczne nie dokonywały sprawiedliwego podziału tych miejsc. Z badań przeprowadzonych po wyborach wynika, że wprawdzie wszystkie partie wypełniły ustawowy obowiązek 35 % kwot dla każdej płci, umieszczając na listach nawet 40 % lub więcej kobiet, ale jednocześnie uczyniły to w sposób niesprzyjający kandydatkom, lokując je na zdecydowanie dalszych miejscach listy niż mężczyzn¹. W wyborach w 2011 roku nadal najpewniejsze, tzw. „biorące” miejsca na listach zdominowane były przez mężczyzn (w ok. 60-70 %). Mężczyźni mieli więc większe szanse na uzyskanie mandatu poselskiego. Z tego powodu, a także z braku wymogu parytetu na listach wyborczych do Sejmu dostało się znacznie mniej kobiet niż mężczyzn.

Mając na uwadze powyższe doświadczenie, przedmiotowa nowelizacja dąży do rzeczywistego zrównania szans kobiet i mężczyzn do czynnego udziału w życiu polityczno-społecznym. W tym celu konieczne jest wprowadzenie ustawowego parytetu na listach wyborczych (50% miejsc dla każdej płci), w połączeniu z zasadą naprzemienności na listach wyborczych. Zasadę tę stosuje się do pierwszej i każdej kolejnej dwójki osób umieszczonych na liście. Taki zapis nałoży na partie polityczne obligatoryjne przestrzeganie zasady równości płci i pozwoli uniknąć sytuacji, w których kobiety mają jedynie pozornie zagwarantowane równe prawa w życiu politycznym.

---

¹ M. Fuszara: Kwoty, listy wyborcze i równość płci w wyborach parlamentarnych w 2011 roku. Wyd. Instytutu Spraw Publicznych, 2012.

W przedmiotowym projekcie zaproponowana została ponadto zmiana terminologii w przepisach ustawy na formę bezosobową („osoba kandydująca”) z formy męskiej „kandydat”. Stosowanie terminu „kandydat” w odniesieniu do kobiet jest nieuzasadnione w sytuacji, gdy w języku polskim występuje żeńska odmiana tego słowa- „kandydatka”. W związku z tym, przy okazji przedmiotowej nowelizacji, proponuje się dokonanie ujednolicenia terminologii w całym akcie prawnym.

Zasady wprowadzone projektowaną nowelizacją znajdują również zastosowanie przy wyborach do Parlamentu Europejskiego. Zgodnie z treścią art. 345 § 1 listy kandydatów rejestrowane przez okręgowe komisje wyborcze powinny spełniać wymogi Kodeksu wyborczego, a zatem czynić zadość zasadzie parytetów i naprzemienności miejsc na listach.

Projekt przewiduje standardowe 14-dniowe *vacatio legis*.

Projekt jest zgodny z prawem UE.

Projekt nie pociąga za sobą skutków finansowych.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Podmioty, na które oddziałuje akt prawny

Projektowana ustawa oddziałuje na: osoby kandydujące w wyborach do Sejmu, rad gminy i rad powiatu oraz na skład powyższych organów, którzy może ulec zmianie pod względem procentowego udziału kobiet i mężczyzn. Ponadto, nowelizacja oddziałuje na partie polityczne, konstruuje listy wyborcze oraz na wyborców, którzy swój głos w wyborach oddawać będą na osoby kandydujące z list skonstruowanych zgodnie z nowelizacją.

2. Przewidywane skutki społeczne

Projektowana ustawa wpłynie korzystnie na poziom świadomości społecznej i prawnej w zakresie równego traktowania kobiet i mężczyzn, w szczególności stanowić będzie ważny sygnał dla społeczeństwa, że art. 33 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wyraża fundamentalne zasady równości i niedyskryminacji, zaś organy władzy państwowej stopniowo dążą do jego skutecznej realizacji.

W społeczeństwie polskim nadal pokutują niekorzystne dla kobiet stereotypy, ograniczające lub wykluczające je z życia publicznego. Pomimo coraz bardziej powszechnej debaty na temat konieczności wyrównywania szans kobiet i mężczyzn w każdej dziedzinie życia, udział kobiet w piastowaniu najwyższych stanowisk (dotyczy to zarówno stanowisk we władzach państwowych, jak i wszelkich innych instytucji) w dalszym ciągu jest istotnie niższy niż udział mężczyzn. Dlatego tak ważna jest dalsza praca nad kształtowaniem postaw społecznych w tym zakresie, zarówno na poziomie debaty publicznej, jak i poprzez konstruowanie przez ustawodawcę właściwych przepisów.

Ponadto, przewidywanym skutkiem społecznym nowelizacji jest wzrost faktycznego udziału kobiet w polityce państwa na szczeblu sejmowym oraz na poziomie jednostek samorządu terytorialnego, co korzystnie wpłynie na poczucie sprawiedliwej reprezentacji kobiet i mężczyzn w tych organach.

3. Przewidywane skutki gospodarcze

Projektowana ustawa nie odniesie bezpośrednich skutków gospodarczych, niemniej jednak będzie stanowiła dobry wzorzec w odniesieniu do pełnienia wysokich funkcji i zajmowania wysokich stanowisk przez kobiety. To z kolei znajdzie przełożenie na sytuację gospodarczą w kraju, będąc sygnałem również dla pracodawców, spółek oraz innych organizacji, że nowoczesna polityka zmierza do zwiększenia udziału kobiet w życiu publicznym, a także,

że zatrudnianie kobiet i powierzanie im wysokich stanowisk pozytywnie wpływa na wizerunek instytucji realizujących zasadę parytetu. Stopniowo odniesie to skutek w postaci zwiększenia zatrudnienia kobiet i ich aktywności w życiu gospodarczym kraju.

4. Konsultacje społeczne

Projekt nie był poddawany konsultacjom społecznym. Należy jednak mieć na uwadze fakt, że projekt ustawy o parytetach był przedmiotem inicjatywy obywatelskiej, co świadczy o tym, że wyrównywanie szans kobiet i mężczyzn w życiu politycznym spotyka się z zaangażowaniem i poparciem społecznym.

5. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Projektowana ustawa pozostaje bez bezpośredniego wpływu na sektor finansów publicznych, w związku z tym nie wymaga określenia źródeł finansowania.

6. Zgodność z prawem Unii Europejskiej

Projektowana ustawa jest zgodna z regulacjami prawa Unii Europejskiej. W szczególności nowelizacja jest zgodna z dyrektywami unijnymi odnoszącymi się do wprowadzenia zasady równego traktowania mężczyzn i kobiet w kwestii równego udziału w życiu politycznym i publicznym oraz promowanych przez Unię Europejską parytetów.